

Miljöprocessutredningen (SOU 2009:45) samt ”Enklare lagtext om miljökonsekvensbeskrivningar” (Ds 2009:65).

Förslaget berör kap 6 och 22 i miljöbalken.

SBMI anser att det är positivt att reglerna kring samråd, miljökonsekvensbeskrivningar och innehåll i en tillståndsansökan förtydligas. Utgångspunkten att reglerna ska vara tillämpliga endast på verksamheter med betydande miljöpåverkan ligger i linje med EU:s lagstiftning och

ger en mer rimlig utredningsbörda i samband med tillståndsprövningen. Detta synsätt välkomnas därför av SBMI.

Förslaget att, i fråga om ändringar, kunna begränsa MKB till att endast innehålla de uppgifter som behövs för prövningen av ändringen är också positivt. Om detta utnyttjas i rimlig omfattning bör tillståndsförfarandet kunna bli snabbare eftersom både verksamhetsutövare och myndigheter inte behöver ägna tid åt frågor som saknar relevans för prövningen.

Den stora förändringen som förslaget innebär är att endast verksamheter som kan antas medföra betydande miljöpåverkan kommer att kräva framtagandet av MKB. Om förslaget till vilka verksamheter som ska antas medföra betydande miljöpåverkan följer SOU 2009:45 kommer endast täkter med ett verksamhetsområde större än 25 ha alltid antas medföra betydande miljöpåverkan med krav på MKB.

För alla andra tillståndspliktiga täkter ska länsstyrelsen efter samrådet göra en bedömning i det enskilda fallet om verksamheten ska antas medföra betydande miljöpåverkan. I dessa fall anser SBMI att det är mycket angeläget att det ställs krav på att länsstyrelserna noggrant kan motivera varför en verksamhet ska eller inte ska antas medföra betydande miljöpåverkan.

Förslaget bidrar troligen inte till att minska skillnaderna mellan olika länsstyrelserns bedömningar. SBMI vill därför betona vikten av att ”stor MPD” införs för B-ärenden i enlighet med förslaget i SOU 2009:10. Det vore även önskvärt att lagstiftningen minskar utrymmet för skilda tolkningar.

Förslaget innehåller regler kring framtagande av samrådsunderlag och samrådskrets som innebär förtydliganden och preciseringar som delvis motsvarar gällande regler och praxis men som klargör den formella grunden vilket är positivt.

Men SBMI ifrågasätter värdet av att få länsstyrelsens bedömning av samrådskretsens omfattning om det inte är ett besked som sökanden kan förlita sig på. Eftersom det måste vara tillståndsmyndigheten som slutligt tar ställning till samrådskretsens omfattning kommer en felaktig bedömning från länsstyrelsen sida att kunna resultera i rättsförlust för sökanden.

Den informella möjlighet som i dag har funnits där man inom ramen för myndighetssamrådet diskuterar avgränsningen av samrådskretsen är en ärligare variant i och med att det då är uppenbart att dessa råd inhämtas på sökandens egen risk. Det är möjligen så att den nu föreslagna bestämmelsen bättre harmonierar med MKB-direktivet 6.1, men detta blir i sak endast en kosmetisk förändring.

I de fall en verksamhet ska antas medföra betydande miljöpåverkan ska en MKB upprättas och omfatta vad anges i 6 kap 22-32. SBMI anser att det är positivt att det framgår att uppgifter som ska finnas med i en MKB inte behöver finnas med i ansökan eftersom de formella kraven därmed blir tydligare.

För övriga verksamheter anges i 22 kap 1 § att en ansökan ska innehålla uppgifter om verksamhetens förutsebara påverkan på människors hälsa och miljön, förslag till skyddsåtgärder och försiktighetsmått, uppgifter som behövs för att bedöma hur de allmänna hänsynsreglerna i kap 2 följs och en samrådsredogörelse.

För att kunna visa att de allmänna hänsynsreglerna följs kan det många gånger krävas utredningar av

alternativa utformningar (bästa teknik) och alternativa lokaliseringar (bästa plats) oavsett om en verksamhet ska antas medföra betydande miljöpåverkan eller inte. Dessa uppgifter motsvarar i hög grad innehållet i vad som ingår i en MKB idag.

Det som kommer att bli aktuellt enbart vid upprättande av MKB är beskrivning av nuläge, nollalternativ, andra jämförbara sätt att uppnå syftet med verksamheten om länsstyrelsen begärt detta under samrådet, följdverksamheter och dess konsekvenser, hur utsläpp och olägenheter från en verksamhet samverkar mm med andra verksamheter samt redogörelse för prognos- och beräkningsmetoder, underlag etc.

I praktiken innebär detta att en tillståndsansökan för en verksamhet som ska antas medföra betydande miljöpåverkan ska innehålla en MKB och tillståndsansökningar för övriga verksamheter behöver inte innehålla dokumentet MKB men ska i stora drag innehålla samma uppgifter som en MKB.

SBMI anser att förslaget är ett steg i rätt riktning och innebär förtydliganden i flera avseenden, både när det gäller samrådets former och innehåll i MKB och ansökan. I praktiken innebär dock förslaget att förenklingarna för verksamhetsutövarna oavsett vilka verksamheter som ska anses medföra betydande miljöpåverkan eller inte kommer att vara mindre omfattande.

Riksintresse enligt 3 kap 7 § miljöbalken

För SBMI är konflikten mellan materialförsörjningen och vattenförsörjningen ofta återkommande, särskilt vad avser andra material än berg. Det framgår av betänkandet s 97 f. att endast material som är av stor betydelse för landet skall kunna åtnjuta skydd enligt andra stycket i 3 kap 7 §. Detta är olyckligt av två skäl.

1. Konkurrerande riksintressen

I förslaget till ny bestämmelse till skydd för dricksvattenförsörjningen har man bedömt att även vattenfyndigheter som är av betydelse för en viss region skall kunna åtnjuta ett skydd som utpekade riskintressen. Såväl vattenförsörjningen som materialförsörjningen är till sin natur lokala företeelser. Det är från såväl kostnads- som miljösynpunkt inte möjligt att transportera bergmaterial annat än begränsade sträckor för att försörja ett avsättningsområde som snarare är lokalt än regionalt.

Ändå kan en fyndighet vara "riksintressant" eftersom det område eller syfte som det skall tillgodose är så viktigt att det därmed kan anses utgöra ett riksintresse. Så som detta hittills har tillämpats måste inte detta avse material som i sig är specifika och ovanliga, utan i vissa regioner ofta förekommande och som totalt sett finns i stor mängd, men där fyndighetens läge och avsättning gör att den är riksintressant.

Det förefaller finnas en diskrepans då det i väsentligt större utsträckning blir möjligt att utpeka en lokal vattenresurs som riksintressant än motsvarande lokala/regionala materialfyndigheter. Detta i sin tur kan innebära att materialförsörjningsintresset i en avvägning mellan oförenliga riskintressen varje gång kommer att få stryka på foten. Det är SBMIs uppfattning att detta aldrig kan ha varit lagstiftarens avsikt och det är av stor vikt att detta förtydligas och nyanseras så att inte tillståndsmyndigheterna vilseleds i sin tillämpning av lagen.

2. Naturgrusutvinning

Det problem som uppstår genom det föreslagna förstärkta skyddet för dricksvatten är att detta jämte miljömålet kan riskera att medföra ett tvärstopp för beviljande av tillstånd till naturgrustäkter. Det är redan i dag en svår konflikt vid tillståndsprövningen och det upplevs många gånger som att en onyanserad försiktighetsprincip tillämpas där man varken når fram till att medge uttag där så kan ske eller i sak lyckas ta ställning till när en verklig konflikt föreligger.

Inför framtiden är det viktigt att sådana anvisningar och förarbetsuttalanden finns som ger tillståndsmyndigheterna ledning i frågan om i vilka fall det kan vara lämpligt att ge tillstånd till naturgrustäkt och vilka kriterier som skall vara vägledande i denna fråga. Som det nu framställs är det en uppenbar risk för att den rigida tillämpning som sökanden kan uppleva förstärks ytterligare, till men för vissa regioner som kan vara i oundgängligt behov av fortsatta grusleveranser.

Utpekande av område i stället för fyndighet

SBMI ser positivt på att område som innehåller fyndighet skall utpekas i stället för själva fyndigheten. Detta kommer att göra riksintresseförklaringarna mer användbara från planeringssynpunkt. Det är även viktigt i detta perspektiv att vid utpekandet anlägga en tillräckligt lång planeringshorisont men samtidigt ta fasta på att riksintresset inte är en resurs som skall i huvudsak sparas för framtiden utan som även skall användas för sitt ändamål i dag.

Svar på frågor ställda i missivet:

1. Eftersom länsstyrelsens bedömning inte är bindande är det oklart vilken nytta den föreslagna bestämmelsen kommer att få. Om tanken har varit att förenkla och förbilliga processen för sökanden hade det varit lämpligare att lägga denna administrativa börda fullt ut på länsstyrelsen och låta deras bedömning gälla för fortsättningen. Särskilt med tanke på konsekvenserna av att samrådet inte har gått rätt till är stora både ekonomiskt och tidsmässigt, är denna brist i konstruktionen av viss betydelse.
2. SBMI välkomnar att frågan om platsval har nyanserats i förhållande till hur utvecklingen i praxis har sett ut. En lokaliseringsutredning får aldrig vara ett självändamål utan i de fall där lokaliseringen praktiskt sett är given så är det riktigt att utredningen av denna fråga också kan tillåtas vara summarisk.
3. Oftast är denna fråga beroende av verksamhetens art och omfattningen av ändringen. Det är inte alltid möjligt att avgränsa en tillkommande del av verksamheten och för omgivningen måste man alltid ställa frågan om ändringen medför ändrad omgivningspåverkan för hela verksamheten eller om det finns konsekvenser som är isolerade till utökningen. Det är bra att denna möjlighet kan finnas där en utökning går att bedöma enskilt, som exempelvis vid en tillkommande anläggningsdel i en processindustri. Vid utökning av en areell verksamhet eller vid vattenverksamhet är det inte lika lätt att göra denna uppdelning.
4. Denna fråga får bedömas utifrån ett processekonomiskt perspektiv. Det är alltid bra om brister, som kan ha formell betydelse, upptäcks så tidigt som möjligt.
5. Under förutsättning att kompetensfrågan vad avser prövningsmyndigheten tillgodoses så bör det inte föreligga några sådana skäl.
6. Enligt vad SBMI känner till, relativt sällan. Eftersom det kan förekomma anmälningspliktiga ärenden med ovanligt stora konsekvenser är det rimligt att denna möjlighet finns kvar.

7. Ja.

8. Frågan ligger inte inom SBMIs ansvarsområde.

9. Ja.

Med vänliga hälsningar

Björn Strokirk

VD, Sveriges Bergmaterialindustri